O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI
SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETI
PSIXOLOGIYA VA IJTIMOIY-
SIYOSIY FANLAR FAKULTETI

Ro'yxatga olindi: № БД-60420200 2024 yil "10" 17	**"TASDIQLAYMAN"** SamDU rektori: _____ R.I.Xalmuradov 2024 yil "__"_____

Siyosatshunoslik va davlat siyosati
FAN DASTURI

Bilim sohasi:	400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	420000 – Huquq
Ta'lim yo'nalishi:	60420200- Davlat va jamiyat boshqaruvi

Samarqand 2024

Fan/modul kodi SIYODS 1606	O‘quv yili 2026-2027	Semestr 6	ECTS – Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy fan	Ta’lim tili O’zbek		Haftadagi dars soatlari 4 soat	
	Fan nomi	Auditoria mashg’ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami:
1.	Siyosatshunoslik va davlat siyosati	80	100	180

II Fanning maqsadi (FM)

2

Fanni o’qitishdan maqsad - Fanni o’qitishdan maqsad - talabalarda siyosiy bilim va ko’nikmalarni shakllantirish, siyosiy jarayonlar tug’risida xolis va mustaqil fikrlashga o’rgatish, fuqarolik pozitsiyasini va mas’uliyatini tarbiyalash, yetuk mutaxassis sifatida jamiyatimiz hayotining turli jabhalarida faoliyat ko’rsatishlari uchun zamin yaratish, talabalarning mamlakatda bo’layotgan ijtimoiy-siyosiy islohotlar, ularni amalga oshirish harakatlar strategiyasining mazmun-mohiyati, siyosiy tizimni modernizatsiya kilish va demokratlashtirish bosqichlari, O’zbekistonnning jahon siyosiy tizimida tutgan urniga doir ma’lumotlarga ega bo’lishi, ularni xolisona va tanqidiy tahlil qilishi, tobora ortib borayotgan xayot talablariga javob berishi, kechayotgan davr bilan hamqadam bo’lishlariga erishishdan iborat.

O‘quv fanining vazifalari.

- talabalarga siyosatshunoslik fanining mazmuni, mohiyati, predmeti, tarkibi tugrisida dastlabki tushuncha va tasavvurlarni berish;
- siyosatni ijtimoiy hayotning alohida soxasi sifatida o’zlashtirish, uning siyosatshunoslik ob’ekti va predmeti sifatida xususiyatlari, mazmuni, tarkibi va vazifalarini urganish;
- talabalarni davlat hokimiyatiga doyr nazariy kontseptsiyalar bilan tanishtirish, hokimiyat shakllarini, hokimiyatning kadriyatiy-me’yoriy jixdtlarini, shu jumladan, legitimlik tushunchasini urganish;
- siyosiy aktorlar tizimini (inson, siyosiy yetakchilar, siyosiy elitalar, manfaatli guruhlar, siyosiy partiyalar) shu bilan bogliq ravishda hokimiyat va ijtimoiy-siyosiy manfaatlar uzaro ta’sirini va keyingilarining hokimiyat mexanizmlari orkali namoyon bulishi xususiyatlarini kursatish;
- talabalarni davlat va fukarolik jamiyati munosabatlari, ularning uzaro alokadorlik mexanizmlari bilan tanishtirish;
- siyosatning sub’ektiv asoslari - siyosiy ong, siyosiy psixologiya, siyosiy mafkuralar va siyosiy madaniyatning shakllanishi va amal kilishi bilan bogliq masalalarni urganish;
- talabalarning siyosiy jarayonlarda ongli va faol ishtirok etish malaka va kunikmalarini shakllantirishdir.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg’ulotlari)

II.I Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

Mashg’ulotlar shakli: ma’ruza (M) (40)

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Psixologiya va ijtimoiy siyosiy fanlar fakulteti, "Falsafa va milliy g'oya" kafedrasining "Siyosatshunoslik va davlat siyosati" faniga tayyorlangan fan dasturiga

TAQRIZ

"Siyosatshunoslik va davlat siyosati" fan dasturida talabalarda Jumladan, O'zbekistonda ham davlat mustaqilligining qo'lga kiritilishi siyosiy fanlami o'rganish va o'qitishga nisbatan eskicha yondashuvlarni batamom o'zgartirib yubordi. Mustaqillik sharoitida oliy ta'lim tizimini takomillashtirishning dastlabki choralaridan biri mamlakatimizda siyosatshunoslik fanini o'rganish va o'qitishga kirishishdan iborat bo'ldi. Chunki, amalga oshirilayotgan siyosiy va iqtisodiy islohotlaming samarali bo'lishi fuqarolaming siyosiy fan va demokratik madaniyat asoslaridan qanchalik xabardorliklariga bevosita bog'liqdir. Demokratik islohotlami yanada chuqurlashtirish va jamiyatni sifat jihatdan yangi pog'onaga ko'tarish fuqarolardan awalgidek qaram, mute, beparvo bo'lib qolishni emas, balki erkin, mustaqil mushohada, siyosiy madaniyatda keskin o'zgarishlar yasash, bozor iqtisodiyotiga va demokratiyaga mos bo'lgan omma mentalitetini shakllantirishni taqozo etmoqda. Mustaqillik va o'zlikni anglashning kuchayishi jarayonida ijtimoiy hayotning turli sohalarida siyosiy faoliyat, davlat, siyosiy partiyalar, nodavlat, nohukumat tashkilotlarining ish usullarini, siyosat va inson, davlat va jamiyatning •o'zaro munosabatini, siyosatshunoslikning asosiy tushunchalarini anglashga bo'lgan ehtiyoj tobora kuchaymoqda, unga doir asosiy konsepsiyalar bilan tanishtirish ochib berilgan.

Fan dasturida fanning vazifasi – keng jamoatchilikning to'g'ridan-to'g'ri taklif va mulohazalarini inobatga olgan holda, davlat grantlari va ijtimoiy buyurtmalar uchun tanlovlarning ustuvor yo'nalishlarini shakllantirish va e'lon qilish roli va ahamiyatini tushuntirish; eng yangi zamondagi davlat grantlari va ijtimoiy buyurtmalar uchun e'lon qilingan tanlovlarga taqdim etilgan loyihalarni baholash jarayonlarining jamoatchilikka oshkoraligini ta'minlash, ularning o'ziga xos xususiyatlari ochib berilgan.

Talabalarning istiqbolda davlat va siyosat sohalarida tadqiqotlarni rivojlantirish Qolaversa, bu fanni o'rganish har bir fuqaroga davlat va jamiyat tizimini chuqurroq bilishga, ijtimoiy-siyosiy hayotda o'zining munosib o'rnini topishga yordam beradi, boshqalar bilan murosa qila olishga, adolatli yashashga o'rgatadi. Siyosatshunoslikni mensimagan, siyosiy tafakkur maktabini o'tamagan kishi jamiyatda o'z o'rnini yaxshi his eta olmay, ma'muriy-buyruqbozlik tazyiqi oldida ojiz qoladi, o'zi va boshqalaming manfaatlarini dadillik, bosiqlik bilan himoya qila olmaydi va talabalarga shu kabi ko'nikma va malakalarini shakllantirishdan iborat.

"Siyosatshunoslik va davlat siyosati" fanidan tayyorlangan fan dasturi mazmunan va tuzilishi jihatidan OTM fan dasturlariga qo'yilgan talablarga javob beradi deb hisoblayman va uni barcha ta'lim yo'nalishlari talabalari uchun ta'lim jarayonida foydalanishga tavsiya etaman.

Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi huzuridagi Ijtimoiy-ma'naviy tadqiqotlar boshlig'i, siyosiy fanlari

M.Musayev

M1	**Siyosatshunoslik asoslari fan sifatida** Siyosatshunoslik asoslari - ijtimoiy fanlarning tarkibiy kismi. Uning tarih falsafa, sotsiologiya, iktisodiyot nazariyasi, xukukshunoslik va boshka ijtimoiy fanlar bilan o'zaro bog'liqligi. Siyosatshunoslik asoslari fanining tadqiqot ob'ekti va predmeti. Siyosatshunoslikning asosiy vazifalari. "Siyosat" tushunchasi. Siyosatning ijtimoiy tabiati va paydo bulishini tushuntirishga doyr turli nazariy yondashuvlar. Siyosatning jamiyat hayotida tutgan uziga xos urni. Uning tuzilishi, vositalari va usullari. Siyosatning vazifalari: ijtimoiy xayot ziddiyatlarini bartaraf etish va ijtimoiy barkarorlik, yaxlitlik, tinchlik-totuvlikni ta'minlash. Siyosatning shakllari va darajalari: ıцtisodiy, ijtimoiy, madaniy, ichki, tashki, milliy, xalkaro. Siyosatshunoslik asoslarining ijtimoiy bilimlar tizimida tutgan urni. Siyosatshunoslik fanining tarkibi. Siyosat tug'risidagi fanlar: siyosat nazariyasi, siyosiy ta'limotlar tarixi, siyosiy falsafa, siyosiy institutlar tugrisidagi ta'limotlar, ixtilofshunoslik, elitologiya, tadbikiy siyosatshunoslik, xalkaro munosabatlar nazariyasi, kiyosiy siyosatshunoslik va x. O'zbekistonda siyosatshunoslik asoslari fanining shakllanishi, siyosiy bilimning zarurligi va axamiyati.
M2	**Siyosiy qarashlarning paydo bulishi va rivojlanishi** Siyosat hakida dastlabki karashlarning paydo bulishi va rivojlanishi. Qadimgi Sharkdagi siyosiy goyalar. Konfutsiyning davlat xakidagi nazariyasi. Qadimgi Yunoniston va Rimdagi siyosiy fikrlar. Sukrot, Aflotun, Arastu, Sitseronning siyosat va davlat xakidagi ta'limotlari. O'rta asrlarda Markaziy Osiyodagi siyosiy fikr. Forobiy, Ibn Sino, Beruniy, Nizomul-mulk, Yusuf Xos Xojibning siyosiy karashlari. Amir Temurning davlatni idora kilish xakidagi tamoyillari. A. Navoiyning ideal jamiyat kontseptsiyasi. XV-XIX asarlarda G'arbdagi siyosiy fikr. N.Makiavellining siyosat nazariyasi. T.Gobbs ijtimoiy shartnoma xakida. J.Lokk - mumtoz liberalizmning asoschisi. E.Berkning siyosiy karashlari. Sh.Monteskьe demokratiyaning asosiy qonunlari, xokimiyatning bulinishi nazariyasi xakida. J.J.Russo fukarolik jamiyatining davlatga nisbatan birlamchiligi tugrisida. T.Jefferson, A. Gamilьton, T. Medison -Amerika demokratiyasining namoyondalari. I.Kant inson erkinligi, davlat xakida. G.V.Gegelьning davlat va fukarolik jamiyati xakidagi ta'limoti. XIX asr oxiri va XX asr boshidagi siyosiy - xukukiy goyalar. M.Veber, V.Pareto, G.Moskaning elita xakidagi ta'limoti. XIX asrning oxiri va XX asrning boshlarida Markaziy Osiyodagi siyosiy fikr. Jadidchilikning siyosiy goyalari. Mustakillik va O'zbekistonda siyosiy fikrning rivojlanishi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov asarlarida siyosiy goyalar.
M3	**Siyosiy xokimiyat** Hokimiyat va siyosatning uzaro boglikdigi. Hokimiyat tushunchasi, u bilan boglik bonııa tushunchalar. Hokimiyat sub'ekti, ob'ekti, resurslari

	tushunchasi. Siyosiy hokimiyat va xokimiyatning bonua turlari (iktisodiy, ijtimoiy, ma'naviy v.x). Siyosiy xokimiyatning xususiyatlari. Hokimiyat nazariyalari evolyutsiyasi: xokimiyatning sharkona talkini; xokimiyatning islomiy talkini; xokimiyat talkinining Yangi davrda G'arbiy Yevropa mutaffakkirlari karashlarida uzgarishi. XX asrning 50-60-yillarida xokimiyat xakida olib borilgan munozara. Hokimiyat «kiyofalari» tug'risidagi baxs. «Hokimiyat shakli» tushunchasi. Hokimiyat shakllarining turli asoslar negizida turlicha turkumlashuvi. Davlat, siyosiy partiyalar, manfaat guruxlari - xokimiyat shakllari ekanligi. Individ va tashkilot xokimiyati. Iktisodiy, ijtimoiy, madaniy, siyosiy v.b. hokimiyatlar. Hokimiyatning yangi shakllari. Kuch, zurlik, manipulyatsiya, ishontirish va avtoritet - xokimiyat shakllari sifatida.
M4	**Siyosiy tizim** "Siyosiy tizim" tushunchasi va moxiyati. Siyosiy tizimning tarkibi: institutsional, me'yoriy, funktsional, kommunikativ, madaniy kichik tizimlar. D.Iston, G.Almond, K.Doychning siyosiy tizim xakidagi kontseptsiyalari. Siyosiy tizimning vazifalari: kirish va chikish, nazorat va tartibga solish, jamiyatni birlashtirish, moslashuv va tuldirish, resurslarni taksimlash. Siyosiy tizimning turlari: ochik va yopik, demokratik va gayridemokratik, instrumental va goyaviy, an'anaviy va zamonaviy tizimlar, demokratiya, avtoritarizm, totalitarizm. Demokratiyaning xalkaro mikyosida e'tirof etilgan tamoyillari. Demokratiyaning zamonaviy kontseptsiyalari (liberal, jamoaviy, plebistsitar, elitar, partitsipatsion). O'zbekistonda demokratlashuv va uning siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy negizlari. Hozirda O'zbekiston davlat va jamiyat qurish tizimining modernizatsiya kilinishi va bu borada harakatlar strategiyasining o'ziga xos xususiyatlari.
M5	**Davlat va fuqarolik jamiyati institutlari** "Siyosiy institutlar" tushunchasi. Siyosiy institutlarning turlari. Davlat - bosh siyosiy institut. Jamiyat siyosiy tizimida davlatning urni. Davlatning moxiyati va vujudga kelishi xakida turli xil yondashuvlar: shartnomaviy-xukukiy, milliy va sinfiy. "Temur tuzuklari"da davlatni boshkarish tamoyillari. Hozirgi zamon siyosatshunosligida davlatning jamiyatda tutgan urni tug'risida yangicha karashlar. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoev davlatning islohotlaridagi o'rni hakida. Davlatning tuzilishi: qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi, sud organlari. Davlatning ichki va tashki vazifalari. Davlatlarning ma'muriy-xududiy tuzilishi: unitarizm, federalizm, konfederatsiya. Boshkaruv shakllari: monarxiya, respublika, ularning asosiy kurinishlari va belgilari. "Xukukiy davlat" va "ijtimoiy davlat" tushunchalari, ularning asosiy belgilari. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda davlat hokimiyati va boshkaruvining demokratlashtirilishi. "Fuqarolik jamiyati" tushunchasi. Fukarolik jamiyatining shakllanishi va evolyutsiyasi. Fukarolik jamiyatiga doyr asosiy nazariy yondashuvlar. Fukarolik jamiyatining tarkibi. Fukarolik jamiyatining asosiy vazifalari.

"FALSAFA VA MILLIY G'OYA" KAFEDRASIDA O'TILADIGAN "SIYOSATSHUNOSLIK VA DAVLAT SIYOSATI" FANIDAN TUZILGAN FAN DASTURIGA

TAQRIZ

"Siyosatshunoslik va davlat siyosati" fan dasturida talabalarda Siyosatshunoslik ilmi hozirga qadar boy nazariy va amaliy tajribaga ega bo'lib, uning ibtidosi Konfutsiy, Platon va Aristotel yashagan zamonlarga borib tarqaladi. U siyosiy taraqqiyotning yo'nalishlari va o'ziga xos xususiyatlarini o'rganish jarayonida siyosiy faoliyatning xarakteri, maqsadlari, manfaatlari, mohiyati va usullarini tahlil etadi hamda siyosiy g'oyalarning mohiyat-mazmunini, siyosatda erishilgan yutuq va yo'l qo'yilgan xatolarning ildizlarini ochib beradi, unga doir asosiy konsepsiyalar bilan tanishtirib ochib berilgan.

Fan dasturida fanning vazifasi – Siyosat to'g'risidagi kundalik, tartibga solinmagan tasavurlar ko'p ming yillardan buyon mavjud. U yoki bu shaklda «Siyosat» atamasining ilmiy talqinlari birmuncha ziddiyatli bo'lsa-da, mantiqiy asoslanganligi va tartibga solinganligi bilan kundalik tasavurlardan ajralib turadi. Siyosat to'g'risidagi bunday ilmiy, mantiqiy bilimlarni siyosatshunoslik va davlat siyosati fani o'rgatadi. Qonunni takomillashtirish bo'yicha asoslantirilgan takliflari ishlab chiqilgan va ularning o'ziga xos xususiyatlarini ochib berilgan.

Talabalarning istiqbolda davlat va siyosat sohalarida tadqiqotlarni rivojlantirish Siyosat va siyosiy faoliyatning vujudga kelishi eng qadimgi zamonlardan boshlanar ekan, tabiiyki, siyosat haqidagi dastlabki risolalar va siyosiy qarashlar ham uzoq o'tmishga borib taqaladi. Siyosatni anglashning tarixan dastlabki shakli uning diniyafsonaviy talqini bo'lib, miloddan avvalgi II—I ming yilliklarda 6 barcha qadimgi xalqlarda hokimiyatning va ijtimoiy tuzumning ilohiy kelib chiqishi to'g'risida tasawurlar hukmronlik qilgan hamda bu tasawurlar, odatda, afsonalar tarzida ifodalangan. Yaratilgan fan dasturi oliy ta'lim tizimida bakalavr bosqichi talabalari uchun o'tilagan "Fuqoralik jamiyati" fanining mazmuni va o'tilishi tartibini, talabalar tomonidan o'zlashtirilishi lozim bo'lgan bilim hamda ko'nikmalar hajmini belgilab beradigan rasmiy pedagogik hujjat hisoblanadi.

"Fuqoralik jamiyati" fanidan tayyorlangan fan dasturi mazmunan va tuzilishi jihatidan OTM fan dasturlariga qo'yilgan talablarga javob beradi deb hisoblayman va uni barcha ta'lim yo'nalishlari talabalari uchun ta'lim jarayonida foydalanishga tavsiya etaman.

"Falsafa va milliy g'oya" kafedrasi dotsenti **M.Muxtorov**

	fakulteti, "Falsafa va milliy g'oya" kafedrasi dotsenti (ichki) M.Muxtorov Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi huzuridagi Ijtimoiy tadqiqotlar instituti bo'limi boshlig'i, siyosiy fanlar doktori (DSc) (tashqi) Musayev M

Universitetning 2024-yil 16- avgustdagi 301-ij buyrug'i asosida
Fan dasturlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini ishlab chiqishga ma'sul ishchi guruhi:

Rais – M.Normamatova

Falsafa va milliy g'oya kafedra mudiri **prof. A.Samadov**

Psixologiya va ijtimoiy-siyosiy fanlar fakulteti dekani **prof. A.Q. Aymatov**

SamDU o'quv ishlari Bo'yicha prorektor **prof. A.Soleev**

	Jamoat birlashmalari. Ijtimoiy xarakatlarning moxiyati va manbai. O'zbekistonda fukarolik jamiyati shakllanishining uziga xos xususiyatlari. O'zbekistonda fukarolik jamiyatining asosiy institutlari. "Siyosiy partiya" tushunchasi. Siyosiy partiyalar - siyosiy tizimning uziga xos tarkibiy kismi sifatida. Ularning boshka jamoat tashkilotlari va uyushmalardan farki. Partiyaning siyosiy, sotsial, mafkuraviy vazifalari. Partiyalarning paydo bulishi va shakllanishi. Ularning paydo bulishiga va shakllanishiga ta'sir etadigan tarkibiy -tarixiy, iktisodiy va siyosiy omillar. Partiyaning turlari; kadrlar va ommaviy, demokratik, avtoritar va totalitar, yetakchi, muxolif partiyalar va h Partiyaviy tizim va uning turlari; bir partiyaviylik, ikki partiyaviylik, kup partiyaviylik. O'zbekistonda kup partiyaviylik tizimining karor topishi va uning tasnifi. Davlat boshkaruvini yangilash va yanada demokratlashtirish xamda mamlakatni modernizatsiya kilishda siyosiy partiyalar rolining ortib borishi.
M6	**Siyosiy elita va siyosiy yetakchilik** "Siyosiy elita" tushunchasi va kontseptsiyalari. Jamiyatning elitarligi, elita tugrisidagi karashlar. Elitaning tabakalanishi. Uning boshkaruvchi va muxolif, oliy, urta, ma'muriy elitalarga bulinishi. Siyosiy elitaning ijtimoiy vakilligi. Elitalarni tanlash va saralash tizimlari (gilьdiya, anterprenerlik). Yetakchilik xakidagi karashlarning kelib chikishi. Yetakchilik tushunchasi. Rasmiy va norasmiy yetakchilik. Siyosiy yetakchilik kontseptsiyalari. Siyosiy yetakchilik tasnifi (avtoritar va demokratik). Siyosiy elita va yetakchilik tugrisida sharkrna karashlar. Forobiy karashlarida yetakchilarga kuyilgan talablar. O'zbekistonda siyosiy elita va siyosiy yetakchilik, uning ijtimoiy samardorligini oshirish yullari.
M7	**Siyosiy kommunikatsiyalar** "Siyosiy kommunikatsiya" tushunchasi. Siyosiy kommunikatsiyaning rivojlanishi tarixi. Siyosat soxasida kommunikatsiya jarayonlarining moxiyati va uziga xosligi. Kommunikatsiya nazariyalaridagi asosiy yondashuvlar va ilmiy maktablar. Siyosiy kommunikatsiya tarkibi. Siyosiy kommunikatsiyalarni turkumlash. Ommaviy siyosiy kommunikatsiyalar, ularning moxiyati va uziga xosligi. OAVlarining ommaviy kommunikatsiya tarkibida tutgan urni. OAVlarining tarkibi va vazifalari. Ijtimoiy fikrni shakllantirish. Mustakillik yillarida O'zbekistonda siyosiy kommunikatsiyalar axamiyatining ortib borishi, bu boradagi davlat siyosatining asosiy yunalishlari. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti I.A.Karimov axborot soxasini isloh kilish, axborot va suz erkinligini ta'minlash tugrisida.
M8	**Saylovlar** "Saylov" tushunchasi. Saylovlarning demokratik jamiyatdagi urni. Demokratik jamiyatda saylovlarning vazifalari, asosiy tamoyillari. Totalitar, avtoritar, utish davridagi jamiyatlarda saylovlar. Saylovlar - demokratiyaga utish vositasi sifatida.

	Saylov jarayonining asosiy boskichlari. Saylovlarning xukukiy asoslari. Saylov tizimi tushunchasi. Majoritar saylov tizimi. Proportsional saylov tizimi. Aralash saylov tizimi. Mexanizm va tadbirlar. Saylov boskichlari. Mustakillik yillarida O'zbekistonda saylov tizimining shakllanishi va rivojlanishi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov mamlakatimizda saylov xukuki erkinligini ta'minlash va saylov qonunchiligini rivojlantirish haqida.
M9	**Siyosiy ixtiloflar** "Siyosiy ixtilof" tushunchasi va nazariyalari. Ixtiloflar tasnifi; iktisodiy, ijtimoiy, ichki-siyosiy, tashki ijtimoiy-siyosiy, xududiy, til xususidagi ixtiloflarning asosiy turlari; manfaatlar, kadriyatlar, monandlikka oid, gorizontal va vertikal ixtiloflar. Hozirgi zamondagi ixtiloflar (davlatlararo, siyosiy partiyalararo millatlararo, guruhlararo)ning kelib chikishi sabablari va ularni boshkarish yullari. Siyosiy muzokaralar, murosa-madora - turli ixtiloflarni boshkarishning bosh yuli. Siyosiy inkiroz: moxdyati, manbai va belgilari. Siyosiy inkirozning kurinishlari: monandlik, legitimlik, ishtirok, taksimlash inkirozlari. Hozirgi zamondagi siyosiy inkirozlar va ularni hal etish yullari.
M10	**Siyosiy madaniyat, siyosiy mafkuralar** "Siyosiy madaniyat" tushunchasi, moxdyati va mazmuni. Siyosiy madaniyatning darajalari va tarkibiy elementlari. Siyosiy tafakkur, e'tikrd va xulk-atvor. Siyosiy kadriyatlar. Siyosiy madaniyat turlari. Yopik va ochik, patriarxal, fukarolik va faol siyosiy madaniyat. Siyosiy submadaniyatlar: xududiy, guruhiy, etnik va boshkalar. Fap6 va Sharq siyosiy madaniyatlarining asosiy xususiyatlari. Siyosiy madaniyatning ijtimoiy, iktisodiy, siyosiy, madaniy uzgarishlarni amalga oshirishdagi roli. "Siyosiy ong" tushunchasi va uning shakllanish jarayoni. Siyosiy ong va siyosiy borlik, Siyosiy ongning tuzilishi. Siyosiy ongning goyaviy, kommunikativ, bashorat kilish, tarbiyaviy vazifalari. Siyosiy ongning turlari: nazariy, empirik, ommaviy, guruhiy, individual, umuminsoniy, milliy, odatiy. Siyosiy ong shakllanishining asosiy omillari. O'zbekistonda zamonaviy siyosiy madaniyatni shakllantirish yullari va vositalari. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoev yoshlarning siyosiy va huquqiy madaniyatini yuksaltirish tug'risida. Siyosiy ta'lim-tarbiyani rivojlantirish zarurligi. "Siyosiy mafkura" tushunchasi, mohiyati va vazifalari. Mafkuraning ijtimoiy xdyotdagi urni, roli, manbalari va makomi xakidagi karashlar. Siyosiy mafkuraning darajalari: nazariy-kontseptual, dasturiy-siyosiy, xulk-atvor. Mafkuraning xilma-xilligi. Asosiy mafkuraviy oqimlar: liberalizm va neoliberalizm; konservatizm va neokonservatizm; sotsial-demokratiya, marksizm va neomarksizm; fashizm, anarxizm. Sharq mamlakatlarida mafkuralarning uziga xos xususiyatlari. O'zbekistonda milliy g'oya va uning jamiyat xdyotidagi urni va roli.
M11	**Siyosiy modernizatsiya** Siyosiy modernizatsiya tushunchasining mazmun-moxdyati. Modernizatsiya

	Asosiy adabiyotlar
A1.	1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. Т. Ўзбекистон. 2017. 2. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. 1-жилд. –Т.: Ўзбекистон, 2017. 3. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. –Тошкент: Ўзбекистон, 2016. –56 б. 4. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. –Тошкент: Ўзбекистон, 2017. –48 б. 5. Мирзиёев Ш. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. –Тошкент: Ўзбекистон, 2017. –104 б. 6. Каримов И.А. Асарлар туплами. 1-24 жилдлар. Т. Ўзбекистон. 1996-2016. 7. Каримов И.А. Юксак маънавият - енгилмас куч. Т.-Маънавият. 2008.
	Tavsiya qilinadigan qo'shimcha adabiyotlar
Q1.	Эргашев И. ва бошкалар. Политология. Ўқув қўлланма. -Т:, Абдулла Крдирий номидаги халқ мероси нашриёти, 2002.
Q2.	Пугачёв В.П., Соловьев А.И. Сиёсатшуносликка кириш. -Т:, Янги аср авлоди, 2004.
Q3.	Политология. С.Жураев мухаррирлигида.-Т:, ТДЮИ. 2006.
Q4.	Одилқориев Т., Раззоқов Д. Сиёсатшунослик. Дарслик. - Т: Ўқитувчи, 2011.
Q5.	Назаров К,. Холбеков А., Умарова Н. Сиёсий бошкарув. Бошкарув социологияси, психологияси ва акмеология асослари -Т. Академия.2007
Q6.	Холбеков А., Жумаев Р., Умарова Н. ва бошкалар "Бошкарувнинг ижтимоий - сиёсий йуналишлари"-Т:, F. Гулом, 2008
Q7.	Шарифхўжаев М. Ўзбекистонда очиқ фуқаролик жамиятининг шаклланиши. –Т.: Шарқ, 2003.
Q8.	Қирғизбоев М. Фуқаролик жамияти: генезиси, шаклланиши ва ривожланиши. – Т.: Ўзбекистон, 2010
	Axborot manbalari:
A1	www.prezident.uz – O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti
A2	www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali.
A3	www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
A4	www.ziyonet.uz - Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi Ta'lim portali
8.	Fan dasturi Samarqand davlat universiteti O'quv uslubiy Kengashining 2024 yil 27. 08 dagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
9.	**Fan/modul uchun mas'ul:** Samadov A.R. – Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Psixologiya va ijtimoiy siyosiy fanlar fakulteti, "Falsafa va milliy g'oya" kafedrasi dotsenti Taniqulov Jonibek
10.	**Taqrizchilar:** - Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Psixologiya va ijtimoiy siyosiy fanlar

16.	Gegel davlat va fukarolik jamiyati xakida.
17.	M.Veberning xokimiyat va siyosat xakidagi karashlari.
18.	Siyosiy jarayon aktorlari va ularning uzaro munosabatlari.
19.	O‘zbekistonda demokratik jarayonlar va ularning rivojlanishi.
20.	Siyosiy tizim turlari.

“Siyosatshunoslik va davlat siyosati”fani bo‘yicha mustaqil ta’lim mavzulari uning mazmunini yoritish maqsadida tanlangan va talabada shu haqida bilim ko‘nikmasini shakllantirish nazarda tutilgan. siyosiy madaniyat, mafkura va antropologiyaning mazmuni, mohiyati, tasnifini, uning rivojlanishi, nazariyalari bir-biri bilan bog'liq jihatlar to’g’risida tasavvurga ega bo'lishi; siyosiy madaniyatning xulq-atvor jihati: shakllari va stereotiplar, siyosiy mafkura hokimiyat munosabatlarini aks ettiruvchi omil ekanligini, liberalizm va neoliberalizm, konservatizm va neokonservatizm, sotsial demokratiyaga doir xususiyatlarni bilishi va ulardan foydalana olishi; rivojlangan mamlakatlar siyosiy madaniyati, mafkurasini siyosiy tahlil qila oladi, hokimiyat va davlatning kelib chiqishi, antropologiyasi haqidagi bilimlar asosida mushohada yurita olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.Ushbu mavzu haqida keyingi tadqiqotlar olib borgan ekspeditsiya faoliyati ham keng ma’lumotlar berib ular haqida ham o‘quvchilar bilim ko‘nikmasiga ega bo‘ladi. Shu mazmunda MT da nazarda tutilgan mavzular haqida talabalar ish olib borishadi. Barcha keltirilgan mavzularni har biri to‘g‘risida talabalar qay tarzda o‘zlashtirish, bilim ko‘nikmasiga ega bo‘lish mexanizmi fanning sillabusida ochib beriladi.

3.	**V. Fan o‘qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba: - **“Siyosatshunoslik va davlat siyosati”** fanidan talabalar, ushbu davrda tarixiy tadqiqotlar ko‘lami, davrning o‘z dolzarb muammosini tadqiqotlar-ning metodologik asoslari haqida ***tasavvur va bilimga ega bo‘lishi;*** - Talaba **“Siyosatshunoslik va davlat siyosati”** fanining alohida fan sifatida mavqyeiga ega bo‘lishi, o‘rganilayotgan davr va bugungi kun tarix fanining dolzarb muammolarini to‘g‘ri talqin qilish ***ko‘nikmalariga ega bo‘lishikerak.*** - Talaba o‘zlashtirayotgan fan bo‘yicha egallagan bilimlarini tahlil qilish to‘plangan tarixiy tajribani ilmiy va pedagogik amaliyotda samarali qo‘llash ***malakalariga ega bo‘lishikerak.***
4.	**VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** • ma’ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • *munozara,* • *o‘z-o‘zini nazorat.* • “Aqliy hujum”, • “Muammo”; • Krossvord • Annograммalar • Ko‘chma dars mashg‘ulotlari
5.	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘liq o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy nazorat shakllari, hamda mustaqil ta’limda berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish

	nazariyalarining vujudga kelishi va rivojlanishi. Modernizatsiya omillari, modellari va bosqichlari. Shark va Fapb mamlakatlarida modernizatsiyaning uziga xos xususiyatlari. Modernizatsiya jarayonida davlatning urni. Modernizatsiya va demokratlashuv jarayonlarining uzaro boglikdigi. O’zbekistonda modernizatsiya jarayonlarining uziga xosligi. Siyosiy tizim va siyosiy institutlar modernizatsiyasi. Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chukurlashtirish va fukarolik jamiyatini rivojlantirish kontseptsiyasi - modernizatsiya jarayonining yangi boskichi sifatida.
M12	**Xalqaro siyosat va xalqaro munosabatlar** “Xalqaro siyosat”, “xalkaro siyosiy tizim”, “xalkaro munosabatlar” tushunchalari. An’anaviy jamiyatdagi xalkaro siyosat. Xalqaro siyosatni nazariy tahlil qilishning boshlanishi. XX asr busag’asida jahon siyosatidagi o’zgarishlar. XX asrda jahon siyosati va xalkaro munosabatlarning rivojlanishi. XX asrda xalkaro munosabatlar haqidagi nazariyalar: “jahon tartibini inqilobiy o’zgartirish” kontseptsiyasi, “geosiyosat” kontseptsiyasi, “siyosiy idealizm”, “siyosiy realizm maktabi”. Xalqaro munosabatlarning “zamonaviylashuv” nazariyasi. Hozirgi zamon xalkaro munosabatlari tarakkiyotining asosiy xususiyatlari. Xalqaro munosabatlarda ikki qutbli tizimning tugashi va “yangi tartib”ning xalqaro munosabatlar tizimi sifatida qaror topishi. Davlat institutlari va ularning xalkaro xdyotni tashkil etishdagi roli. Xalkaro tashkilotlar va ularning asosiy turlari. Siyosiy va nosiyosiy, davlat va nodavlat xalkaro tashkilotlar va ularning xalkaro siyosatdagi urni va roli. Hozirgi davrda O’zbekiston tashqi siyosatida pragmatik siyosati, qo’shni davlatlar bilan ochiq muloqoti va oltita ustuvor diplomatiyani ilgari surishi. Xalkaro maydonda O’zbekistonning rivojlanish stretegiyasi. O’zbekistonning Markaziy Osiyo mintaqasida siyosiy nizolarni hal qilishdagi o’rni.
M13	**Zamonaviy siyosat muammolari** Siyosiy qutblashuv: jamiyatlar ichida mafkuraviy bo'linishlarning kuchayishi. Populizm: populist yetakchilar va harakatlarning yuksalishi; Iqtisodiy tengsizlik; Iqlim o'zgarishi: atrof-muhitning buzilishi va global isish; Migratsiya va qochqinlar; Texnologik buzilish: Sun'iy intellekt (AI), avtomatlashtirish va raqamli transformatsiyaning ta'siri; Global salomatlik pandemiyasi; Inson huquqlari; Xavfsizlik va terrorizm; Korrupsiya va boshqaruv.
M14	**Davlat boshqaruvi va boshqaruvidagi zamonaviy tendensiyalar** Raqamli transformatsiya va elektron boshqaruv. Birgalikda boshqaruv va tarmoq yondashuvlari. Ish faoliyatini boshqarish va natijalarga asoslangan javobgarlik. Axloqiy yetakchilik va boshqaruv. Inklyuziv va sezgir davlat xizmatlarini yetkazib berish. Ekologik barqarorlik va yashil boshqaruv. Inqirozni boshqarish va chidamlilikni rejalashtirish.
M15	**Ilk va o‘rta asrlar islom siyosiy tafakkuri** Islom siyosiy tafakkurining asoslari: Qur’on va Hadislar. Xalifalik tushunchasi: ilk islom tafakkurida evolyutsiya va talqinlar. Boshqaruvning

	huquqiy va axloqiy o'lchovlari: shariat va siyosiy hokimiyat. Forobiy, Ibn Sino va Ibn Xaldun siyosiy qarashlari. Islom siyosiy falsafasi. Islom va G'arb siyosiy tafakkurining qiyosiy tahlili: boshqaruv modellari va madaniy ta'sirlar.
M16	**Antik davrdan Uyg'onish davrigacha bo'lgan g'arb siyosiy tafakkuri** Yunon siyosiy falsafasi: Aflotun, Aristotel va g'arb tafakkurining asoslari. Rim respublikachiligi va siyosiy institutlar evolyutsiyasi. O'rta asrlar xristian siyosiy nazariyasi: Avgustin va Akvinskiy. Uyg'onish davri gumanizmi va siyosiy tafakkuri: Makiavelli va boshqalar. Ma'rifatparvarlik ideallari va zamonaviy siyosiy nazariyaning tug'ilishi. Liberalizm, konservatizm va ijtimoiy shartnoma nazariyasi: Russo, Lokk va Gobbs.
M17	**Konstitutsiyaviy qonun** Konstitutsiyaviy huquq asoslari: tarixiy kelib chiqishi va rivojlanishi. Konstitutsiyaviy talqin: usullar, nazariyalar va sud ekspertizasi. Hokimiyatlarning bo'linishi: konstitutsiyaviy boshqaruvdagi nazorat va muvozanatlar. Asosiy huquq va erkinliklar: talqin qilish va qo'llash. Konstitutsiyaviy tuzumlarda hokimiyat taqsimoti. Konstitutsiyaviy tuzatishlar: jarayonlar, muammolar va ta'sir.
M18	**Davlat boshqaruvida suv siyosati** Suv siyosati: muammolar va asoslar. Suvni boshqarish: hukumat va manfaatdor tomonlarning roli. Suv taqsimoti: huquqiy va axloqiy mulohazalar. Suv sifatini boshqarish: qoidalar va atrof-muhitga ta'siri. Suv resurslarini integratsiyalashgan boshqarish: Barqarorlik strategiyalari. Shahar suv siyosati: infratuzilma, foydalanish imkoniyati va chidamlilik. Xalqaro suv diplomatiyasi: transchegaraviy muammolar va hamkorlik.
M19	**Davlat boshqaruvida konflikt va nizolarni tartibga solish** Ichki, mintaqaviy va xalqaro mojarolarni, shuningdek ularni boshqarish yoki hal qilish mexanizmlari. Nizolarning ichki va tashqi manbalari o'rtasidagi bog'liqlik, mojarolarni hal qilish konsepsiyalarining bahsli tabiati, tinchlik o'rnatish.
M20	**Xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar** Nazariyalar, institutsional tuzilmalar, siyosiy jarayonlar, xalqaro va mintaqaviy tashkilotlarning jahon siyosatining keng kontekstidagi roli va ta'siri. Birlashgan Millatlar Tashkiloti va uning ixtisoslashgan agentliklari. Mintaqaviy integratsiya: Yevropa Ittifoqi, ASEAN va Merkosur. Global boshqaruv muammolari: iqlim o'zgarishi, xavfsizlik va iqtisodiy hamkorlik
	III. Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'uloti **3-semestr. Amaliy siyosatshunoslik. (40)**
S1	Siyosatshunoslik asoslarining ijtimoiy fanlar tizimida tutgan o'rni.
S2	Siyosiy karashlarning paydo bulishi va rivojlanishi.
S3	Siyosatning jamiyat xayotida tutgan urni, maksadlari, vazifalari va usullari.
S4	Siyosiy tizim.
S5	Davlat - bosh siyosiy institut.
S6	Fukarolik jamiyati va uning institutlari.
S7	Siyosiy elita va siyosiy yetakchilik
S8	Siyosiy kommunikatsiyalar.
S9	Saylovlar.
S10	Siyosiy ixtiloflar.
S11	Siyosiy madaniyat.
S12	Siyosiy mafkuralar.
S13	Siyosiy modernizatsiya.
S14	Xalkaro siyosat va xalkaro munosabatlar.
S15	Davlat byudjeti.
S16	Boshqaruv etikasi va nazorat.
S17	O'zbekiston respublikasida davlat xizmatining tashkiliy-huquqiy asoslari va asosiy printsiplari.
S18	Davlat xizmatida rahbar kadrlarni tanlash, malakasini oshirish va davlat xizmatchilari zaxirasini shakllantirish.
S19	O'zbekistonda davlat boshqaruvini modernizatsiyalash
S20	O'zbekistonda davlat boshqaruvining istiqbolli yo'nalishlari

Mustaqil ta'limni bajarish bo'yicha talablar:

"Fuqarolik jamiyati" fani bo'yicha mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular vamustaqil ishlarning kalendar tematik rejasi

№	Mavzu nomi
1.	Siyosat ijtimoiy xodisa sifatida.
2.	Siyosiy manfaatlar va ularni siyosatda takdim etish mexanizmlari.
3.	Siyosatda maksad va vositalarning uzaro nisbati.
4.	Siyosatning totalitar, anarxistik va demokratik konsepsiyalari.
5.	Siyosatda vosita va uslublar.
6.	O'zbekiston Respublikasining ichki siyosati: ustuvor yunalishlar va natijalari.
7.	O'zbekiston Respublikasi tashki siyosatining asosiy yunalishlari.
8.	Qadimgi Xitoyda siyosiy fikr.
9.	"Avesto"ning buyuk va ulmas goyalari.
10.	Qadimgi Yunonistondagi siyosiy ta'limotlar.
11.	Urta asrlarda Markaziy Osiyodagi siyosiy fikr.
12.	Forobiy fozil davlat xakida.
13.	«Temur tuzuklari»dagi siyosiy goyalar.
14.	Makiavelli siyosat va xukmdor hakida.
15.	J.Lokkning siyosiy ta'limoti.